

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VI., váczi körút 23

hová minden küldemény intézendő.

SZIDÓ FELEKEZETI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.--
Félévre 4 „ --
Negyedévre 2 „ --

Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom:

Tisza Kálmán. Irta: dr. Ullmann Sándor, országgyűlési képviselő. — Kifértek nyilvántartása. (Csáky Albin gróf, vallás- és közoktatásügyi miniszter rendelete.) — Izraelita ösztöndíjak. — A pesti izraelita hitközség 1889-ben. — A nyíregyházi epizód. (Dr. Friedmann Bernát levele.) — Az orthodoxok és a Chevra Kadisa. — Deutsch Antal jubileuma. — Előfizetési felhívás. — Heti naptár. — Hazai hírek. — Külföldi hírek. — A kiadóhivatal üzenete. — Hirdetések.

TISZA KÁLMÁN.

Magyarország hatalmas miniszterelnöke, Tisza Kálmán, lelépett arról a fényes polcra, melyre öt másfél évtizeddel ezelőtt Ő Felsőge bizalma és az ország közvéleménye emelték; másnak engedte át helyét, azt a helyet, melyből hazánkat nehéz körülmények és válságos viszonyok közepette biztos kézzel, szabad szellemmel és törhetetlen eréllyel kormányozta; lemondott arról az állásról, melyen tengernyi gond és megfeszített munka, ádáz támadás és keserű csalódások mellett: a hazafias kötelességteljesítés üdítő érzete, a hatalom megifjító varázsa és a dicsőség aranyugaraik fénye és melege is jutottak neki osztályrészül.

A dicső vezér, kit ellenfél leghevesebb küzdelemben nem győzhetett le, önként teszi le a fegyvert és vonul félre, midőn a harc megszűnik az elvek harcza lenni és személyes támadássá fajul el. Ő, ki az elvek viadalában elszánt és bátor volt, félénken tér ki a személyeskedés piszkos támadásai elől; mert szellemének megvíthatlan vértjén nem fogott a leghatalmasabb kardcsapás, csak a mocsok ragadhatott volna tunyán reá.

A dicső vezér leteszi a fegyvert mint *vezér*,

hogy mint táborának egyszerű bár, de *első köz-katonája* ismét fegyvert fogjon; hogy azon sereg sorfalában harcolhasson, mely legdicsőbb győzelmeit az ő bölcs vezetésének, az ő biztató szavának, az ő tántoríthatlan szabadelvűségének és lángoló hazafiságának köszöni. Az a párt, melyhez Tisza Kálmán tartozik, a szabadelvűség utjáról letérni nem fog; a reakció denevérei tovább aludhatják álmukat ama ereszek alatt, amelyek alá másfél évtized előtt meghuzódtak, mert a sötétség kora mindaddig nem fog hazánkban bekövetkezni, míg a szabadelvű párt a Tisza Kálmán által követett elvekhez hű marad.

A történetíró dicső feladata és hivatása: Tisza Kálmán kormányzását tárgyilagosan méltatva, megvilágítani annak érdemeit és hibáit; szenvedély és irigység nélkül — az igazsághoz híven — mond majd felette ítéletet. Ezt az ítéletet csak az idő érlelheti meg; ma — e válságos pillanatban — nincs még meg az a távlat, melyre Clio palájának szüksége van. Annyit azonban ma is bátran állíthatni, mert annyit elismer mindenki, hogy a *szabadelvű irány legkiválóbb bajnokát, legelső képviselőjét és tántoríthatlan hívét bírta Tisza Kálmánban.*

Tisza Kálmán a szabadelvűséget írta másfél évtizeddel ezelőtt lobogójára; ez volt politikájának vezércsillaga mind e mai napig. Megvédte a zászló becsületét minden támadás ellen, szembeállott a zászló becsületeért minden áramlattal és befolyással, hatalmi és társadalmi nyomással; mocsoktalanul és tisztán hagyja e zászlót utódjára.

S a harcz nem volt könnyű feladat szemben azzal az áramlattal, mely a reakziót a népszerűség dicsfényével övezte; nem harcot, de valóságos hadjáratot kellett a reakció sokfejű hydrája ellen folytatnia.

A német birodalom posványvirága megméltelyezte Középeurópát; a válságos közgazdasági helyzet fogékonytá tette a kebleket a legúrabb kenyéririgységre s evvel a zsidógyűlöletre. Evvel az iránynyal szállott szembe ő, ki »kálvinista« létére amugy is szálla volt a feudalaristokracziával karöltve járó ultramontánok szemében. Ezek haragját vonta magára a zsidókeresztény házasság kérdésében, a tiszta-eszlári perben követett magatartásával és a főrendiház »zsidó rabbinusával.« Hányszor kellett magát a zsidókért exponálnia? Hányszor koczkáztatta ép ezen fellépésével népszerűségét még a gentrynél is?

De Tisza Kálmán, kinek közéleti fényes szereplése az ötvenes években a pátens elleni harczzal vette kezdetét, csak a liberalismus követelményeinek tett következetesen eleget, midőn mint Magyarország kormányelnöke, szárnyát szegte a reakzionárius és antiliberalis próbálgatásoknak; midőn népszerűségét és hatalmát vetve latba, szembeállott a főrendek hölgyeivel és indigenáival, egyházférfaival és feudalluraival; csak a felvilágosodott államférfiu kötelességét teljesítette, midőn saját véréthusát, a megyei gentryt sem kimélve, véget vetett a jól rendezett eszlári látványosságnak s az igazság kiderítését tette lehetővé.

Sem az egyik, sem a másik nem termett rózsákat Tisza Kálmánnak. A legundokabb megtámadtatásoknak és gyanusításoknak lön kitéve. De tiszta jelleme és becsülete szinaranyán a mocsok nem fogott; sőt mi több, azt az elégtételt nyerte, hogy az akkori szereplők ma már szégyenkezve tekintenek fiatalosságuk »botlásaira« s a kegyes feledés fátyolát ohajtanák a közelmultra borítani...

Deák, Andrassy és Eötvös dicső nevei a hazai zsidók százezreinek hálaérzetében vannak kitörülhetetlenül bevésve, mert az ő halhatatlan neveikhez fűződik a zsidók egyenjogusítása; a hálaérzet eme pantheonjában azonban egy új név vivott ki magának diszes helyet, egy név, melynek viselője a magyar zsidókért nem tett kevesebbet, mint dicső elődei, mert míg azok megadták az egyenjogusítást, emez sértetlenül megőrizte és fejlesztette azt.

A magyar zsidóság hálás szívében örökké fog élni: Tisza Kálmán.

Dr. Ullmann Sándor.

Kitértek nyilvántartása.

A vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter az izraeliták országos irodájával tudatta, hogy az izraeliták kitérése körül követendő eljárást az alábbi körrendelettel szabályozta, mely körrendelet mindegyik izraelita anyakönyvvezetőnek a hatóság által fog kézbesített.

A körrendelet szövege a következő:

Valamennyi egyházmegyei főhatóságnak!

Ismételten fordultak elő oly esetek, hogy izraeliták, kik valamely keresztény vallásra tértek át, vagyis megkeresztelkedtek, utóbb ismét izraelitáknak adták ki magukat s az izraelita anyakönyvvezetőtől kivett eredeti születési anyakönyvi kivonattal egyes rabbikat és izraelita hitközségeket tévedésbe ejtettek, nemcsak, hanem az is megtörtént, hogy ily anyakönyvi kivonat alapján az illető izraelita ritus szerint házasságra egybe adatott.

Hasonló visszaélések megakadályozása céljából van szerencsém felkérni a főtiszt. Főhatóságot, méltóztassék a hatósága alatt álló lelkeskedő papságot utasítani, hogy izraeliták megkeresztelésénél jövőre mindenkor a következő módon járjanak el.

Ha izraelita a keresztséget kívánja felvenni, legelőször mutasson fel, vagy az izraelita anyakönyvekben szükségessé váló utólagos bejegyzések szabályozása tárgyában 1889. évi márczius hó 6-án 10442 sz. a. kiadott körrendeletben előirt módon szerezzen be hiteles anyakönyvi kivonatot születéséről.

Amint a keresztelés megtörtént, a keresztes lelkész vezesse a keresztelés tényét, helyét és idejét az izraelita születési anyakönyvi kivonatra s az így helyesbített anyakönyvi kivonatot tegye át hivatalból és haladék nélkül azon megye alispánjához vagy törvényhatósági joggal bíró város polgármesteréhez, melynek területén azon izraelita anyakönyvvezető működik, ki a keresztelés alapjául szolgált születési anyakönyvi kivonatot kiállította volt.

A törvényhatóság a helyesbített anyakönyvi kivonatot megfelelő utasítás mellett az illető izraelita anyakönyvvezetőnek kiadván, ez utóbbi köteles a keresztelés tényét, helyét, és idejét saját anyakönyvében a bejegyzési tétel »Jegyzet« rovata alatt feljegyezni, ennek megtörténtét a hozzá érkezett eredeti anyakönyvi kivonaton tanusítani, s azt a törvényhatóság első tisztviselőjéhez rögtön megküldeni a keresztes lelkészhez leendő visszaszolgáltatás végett, ki is az ujonnan keresztes részére keresztes anyakönyvi kivonatot csak akkor lesz jogosítva kiállítani, ha az izraelita anyakönyvvezető által a leirt módon láttamozott születési anyakönyvi kivonat kezéhez visszakérült és megőrzés végett a levéltárban letétetett.

Budapesten 1890. márczius hó 10-én.

Csáky s. k.

*

A rendeletet csak megelégedéssel fogadhatjuk, már azért is, mert akárhányszor tapasztalhattuk, hogy vannak spekuláns emberek, a kik titokban kitérnek és aztán zsidó körökben zsidókként szerepelnek s csak keresztények előtt büszkélkednek vele, hogy „ők keresztények.“ Megesik az is, hogy az ilyen vállalkozó szellemű emberek a kereszteskedés után ismét zsidóknak adták ki magukat és a zsidó hitközségtől kivett születési anyakönyvi kivonat alapján zsidó házasságra léptek. Az ilyen spekulánsok valóságos csalásokat követnek el azzal, hogy a hol szükségesnek találják, eltitkolják ujonnan felvett vallásukat. A rendelet végrehajtása legalább részben elejét veszi majd a szélhámoskodásoknak, melyet a legszentebb ügygyel, a vallással üznek.

— **Izraelita ösztöndíjak.** Az országos magyar izr. ösztöndíjgyelet választmánya az 1889/90. tanévre kihirdetett ösztöndíjakat lolyó hó 11-én dr. Pollák Henrik előnklete alatt tartott ülésében a következő folyamodóknak dományozta.

1. A báró Eötvös József-féle 200 frtos ösztöndíjat 2 egyenlő részletben: a) Balog Arnold joghallgatónak (T. Györgye); b) Pillitz Sámuel orvostanhallgatónak (Veszprém). 2. A báró Popper Lipót-féle 100 frtos ösztöndíjat Schlesinger Emil joghallgatónak (N. Bicsé); 3. a Dr. Oesterreicher Ede-féle 100 frtos ösztöndíjat Tiegermann Mór orvostanhallgatónak (Budapest); 4. a Fochs M. L.-féle 100 frtos ösztöndíjat Feldbaum Henrik orvostanhallgatónak (Budapest); 5. a Fochs Johana-féle 100 frtos ösztöndíjat Aczél Béla joghallgatónak (Budapest); a Schreiber Mór és Ernesztina-féle 100 frtos ösztöndíjat Weivárd Adolf műegyetemi hallgatónak (Privigyé); 7. a Sterntal Arthur-féle 100 frtos ösztöndíjat Kertész Miksa joghallgatónak (Déva); 8. a Neumann Julia és Miksa-féle 100 frtos ösztöndíjat Schmdiek Zsigmond műegyetemi hallgatónak (Budapest); 9. a Sváb Lőrincz-féle 100 frtos ösztöndíjat Singer Bernát rabbiképző intézeti hallgatónak (S.-A.-Ujhely); 10. a Schwarcz Ábrahám és neje féle 100 frtos ösztöndíjat Hoffmann Adolf műegyetemi hallgatónak (Miske); 11. a Kohn Salamon és Jozsefa-féle 100 frtos ösztöndíjat Porges Manó joghallgatónak (Budapest); 12. Dr. Rózsay József-féle 100 frtos ösztöndíjat Preisch Izidor orvostanhallgatónak (Pápa); 13. a Dr. Böhm Jakab-féle 100 frtos ösztöndíjat Stern Salamon orvostanhallgatónak (T.-Becse); 14. a Singer Vilmos-féle 100 frtos ösztöndíjat Spitzer István orvostanhallgatónak (Szeged); 15. a Spitzer Gerson és Julia-féle 100 frtos ösztöndíjat Spira Jakab rabbiképző intézeti növendéknek (Homonna); 16. a Dr. Goldberger Adolf-féle 100 frtos ösztöndíjat Weinberger Izidor orvostanhallgatónak (Vág-Ujhely); 17. a Woltner Gyula-féle 100 frtos ösztöndíjat Schwarcz Béla orvostanhallgatónak (Budapest); továbbá 13 egyenként 100 frtos egyleti ösztöndíjat: 18. Fisch Áron (Homonna); 19. Rosenberg Izidor (Friedek); 20. Justus Jakab (Mohács); 21. Reismann Arnold (Ungvár); 22. Dembitz Sándor (Kassa) és 23. Windholz Zsigmond (T. Szklenó) orvostanhallgatóknak; továbbá 24. Hesslein Henrik (Győr-Szt.-Márton); 25. Politzer József (Turóc-Szt.-Márton); 26. Krausz Gyula (Kis-Czell); és 27. Frank Salamon (Székes-Fehérvár) joghallgatóknak; 28. Vende Ernő (Pápa) és 29. Rosenthal Géza (Pápa) bölcsészethallgatóknak és 30. Rubinstein F. M. (Duna-Pentele) rabbiképző intézeti növendéknek; végre hat, egyenként 50 frtos egyleti ösztöndíjat: 31. Löwenrosen Manó (Nagy-Szombat); 32. Lederer Ignác (Kömlös); 33. Weissburg Gyula (Erdő-Bénye); 34. Ungár Simon (N.-Károly); 35. Goldberger Simon (Budapest) és 36. Fischer Emil (Makó) rabbiképző-intézeti növendékeknek.

Összesen pályázott 166 folyamodó, akiknek tulajdonképpeni része az előirt és egy ösztöndíj elnyeréséhez szükségeselt minősítvényvel birt ugyan, de az egyletnek szerény anyagi viszonyai miatt kérelmük tekintetbe vehető

*

nem volt. — Összes folyamodók benyújtott kérvényeiket dr. Simon József egyleti titkár úrnál (Budapest V. fürdő-utcza 10. sz.) átvehetik.

A pesti izr. hitközség 1889-ben.

Csak nemrég ismertettük a pesti izr. hitközségnek 1890. évi költségelőirányzatát; kifejeztük akkor, hogy mily véleményben vagyunk az előjáróság és a képviselőtestület működéséről, kijelentettük akkor, hogy a hitközség büszkén tekinthet vissza a multa és alapos reményekkel a jövőbe, hogy fejlődése bámulatos, tevékenysége a szó szoros értelmében mintaszerű, működésének eredményei valóban örömmel tölthetik el nemcsak tagjainak, de egyáltalán minden hitsorsosunk szívét és elismerésre kell hogy késztesenek minden elfogulatlan embert.

Most, hogy a hitközség múlt évi jelentését kívánjuk ismertetni, csak megerősíthetjük az előbb mondottakat; a jelentés legjobban tanúsítja, hogy az előjáróság az év elején mi olyat sem ígért, mit meg nem tartott volna, hogy kulturális misszióját lehető legnagyobb mérvben teljesítette, hiven ápolta a valósi érdekeket, a jótékonyág terén és kivált a kórházi ügy körül igen sokat tett, a nélkül, hogy pénzügyi tekintetben átlépte volna azokat a korlátokat, miket a budget eleje szabott.

Betartva a jelentésben követett rendet, alábbiakban ismertetjük a hitközség 1889. évi működését:

A jelentés bevezetése mindenekelőtt említést tesz a Rudolf trónörökös elhunya alkalmából tartott gyászisteni tiszteletről. — Ezután az új kórház megnyitására emlékezik meg. Majd áttér az egyes igazgatási ágakra vonatkozó tények ismertetésére:

A szertartási ügyosztály a képviselőtestület megbízásából intézkedett a kántor helyettes és karvezető állásának betöltésére nézve, de habár a kiírt pályázatra 26 folyamodó jelentkezett és négyen próbaelőadást is tartottak, ez állásokat nem lehetett betölteni, mert a jelentkezők nem elégitették ki az igényeket. A kérdés megoldását tehát egyelőre el kellett odázni.

Az ifjusági istentiszteleteket a dohányutczai nagytemplomban tartották meg, a mi nagyon üdvösnek bizonyult.

A kóser-husszolgáltatás ügyét is ismerteti a jelentés, konstatálva, hogy az előjáróság menyiben intézkedett a szertartásos igények és módosítók biztosítására és a visszaélések elhárítását illetőleg.

Az oktatási ügyosztály konkrét indítványt tett az iskolaügy ujjaalakítása iránt. Különösen a leány elemiiskolának polgári iskolával való kibővítésének kívánatoságát hangsúlyozta. A hitközség ez okból meg is kezdte az intézkedést a fokozatosan kibővítendő iskola létesítése érdekében. A helyi alapot már

még is szerezte, a mennyiben a főváros közönsége díjtalanul adományozott telket a tanoda céljaira, feltevéül tűzvén ki, hogy a tanoda öt év alatt elkészüljön.

A héber- és hittani oktatásra nagy gondot fordítottak; az elemi iskolákra nézve kidolgozták a bibliai oktatás programját, a középiskolai hitoktatás tervébe a héber szöveg tanításának nagyobb tért biztosítottak s alkalmas tankönyv szerkesztéséről is gondoskodtak.

A hitközség tanintézeteibe beiratkoztak:

I. Siputczai fiuiskola:

	1887/8	1888/9	1889/90
Növendékek száma	570	609	579
Tandijmentesek	374	381	333

II. Nagymezőutczai fiuiskola.

	1887/8	1888/9	1889/90
Növendékek száma	164	166	139
Tandijmentesek	127	126	100

III. Rombachutczai leányiskola.

	1887/8	1888/9	1889/90
Növendékek száma	435	431	424
Tandijmentesek	312	296	266

Az elemi iskolákban tehát összesen 1120 növendék járt. A hitközség ezek közé körülbelül 1600 tankönyvet osztatott szét díjtalanul. — A fővárosi népiskolák zsidó tanulói közé 522 hittanítási könyvet osztatott szét.

Hitoktatásban részesült:

	1887/8	1888/9	1889/90
Középiskolákban	1737	1864	1952
Polgári iskolákban	1520	1483	1776
Népiskolákban	6287	6546	7050
Talmud-Tórába járt	92	117	94
Héber tanfolyam tanulói	—	117	104

A jelentés sajnálkozva emlékszik meg arról a közönyről, melylyel a héber tanulmányok terjesztésére irányuló törekvéseket fogadják. A közoktatási költségek 59.555 frt 65 kr-ra rugnak.

A jótékonyági ügyosztály működésének ecsetelésére elegendőnek hisszük a következő statisztikai adatokat:

A múlt év folyamán kiosztott:

Havi segélyek czimén	frt 5400.—
Téli kiosztás czimén	„ 3500.50
Alamizsnák és segélyek	„ 7080.30
Rendkívüli segélyekre	„ 1625.—

összesen frt 17605.80

Ehhez járul a maczoth-segélyezés és egyéb pészach-ünnepi segélyezés, mi 2979 frt 05 kr. költséget okozott.

Ingyenes és leszállított díju esketésért beérkezett 307 kérvény; valamennyit kedvezően intézték el. — Kiházasítási segélyek czimén 2975 frtot osztottak ki. Több ösztöndíjat is osztottak ki, valamint irodalmi czélokra sem hagytak tekintet nélkül.

Nagyobb alapítványok történtek:

Özv. Kassovitz Rozália 70.000 frtot iskolai czélokra.

Néhai Kann Armin 2000 frtot szegény gyermekek ruházására.

Néh. Wolfner Gyula 4000 frtot kiházasítási és 4000 frtot ruházási és nevelési czélokra.

Müller Vilmos 1000 frtot kiházasítási czélokra.

A kórházi bizottság dr. Böke Gyula vezetése alatt az új kórház létesülése által új korszakát kezdi nyilvános működésének. A lefolyt évben 888 fekvő beteget és 12.439 bejártót ápoltak. A szegényorvosok 6504 betegnek nyújtottak segélyt és pedig 1445 betegnek a saját lakásukon.

Az új kórházra 1889. évi decz. 31-ig 459.665 frt 16 krt adtak ki.

Ennek fedezésére szolgált:

Az alapítók részéről befolyt 71.000 frt; ágy-alapítványok czimén 45 kétezer frtos, 1 kétezeröttszáz frtos 2 háromezer frtos és 2 négyezer frtos adakozás érkezett; ezerforintos adomány 54 történt. Mindössze egybegyűlt 506.111 frt 49 kr.

A fiárvaházban 100 növendék nyert kiképeztetést. Számos alapítvány történt. Egy-egy növendék eltartása 147 frt 15 krba kerül.

Az izr. siketnémák orsz. intézetében 91 növendéket nevelnek, köztük 41-et díjtalanul, a többiek 120—400 frt évi díjat fizetnek.

A nyugdíjintézet vagyona 120.763 frt 08 kr; a lefolyt évben 21 egyént részesített nyugdíjban.

A pénzügyi kezelés végeredményeként 5693 frt 39 krnyi felesleg tűnik ki. Az előljárási ügyek újabbán a hitközségi terhek arányos felosztására törekszik a megváltozott vagyoni viszonyok kellő figyelembe vétele mellett.

A gazdasági ügyosztály megtehetőleg működött. Legközelebbi teendői közt fontos helyet foglal el a központi hivatali helyiség létesítése. Ez iránt a legközelebbi közgyűlés fog határozni. Tervbe vették a sip-utcai bérháznak czélszerű átalakítását.

Az adminisztratív forgalmat illetőleg következő adatokat találjuk:

Beérkezett 1925, kiadatott 9564 ügydarab. A főt. rabbinatus 145 házassági perben járt el és 26 szertartásos házasságfelbontást végzett. Elintéztett 522 ügydarabot.

Az anyakönyvi kimutatások szerint született

2317 törvényes és 343 törvénytelen gyermek; a halálozások száma 1787; esketés történt 549.

A jelentés végül a lefolyt év halottjairól is megemlékszik kegyeletos módon.

Kétséget sem szenved, hogy a közgyűlés, mely f. hó 23-án délelőtt 10 órakor tartatik meg, a jelentést örvendetes tudomásul fogja venni.

A nyiregyházi epizód.

Tisztelt Szerkesztő ur!

Becsés lapjának utolsó számában „Friedmann és Eötvös” czim alatt egy reminiszczencia van elmondva az eszlári pörből, mely, amennyiben reám vonatkozik, általam czáfolat nélkül nem hagyható.

Először is nem én szakítottam félbe Eötvöst a kérdéses alkalommal, hanem Kornis.

Másodszor, köztünk, védők között, az egész hateti tárgyalás alatt csak egyetlenegyszer történt összezördülés, de ez sem köztem és Eötvös között, hanem Funták és Eötvös között történt, nem is Eötvös lakásán, hanem Lázár kir. ügyész ur szobájában, hol épen én voltam az, a ki békéltetőleg közbeléptem.

Harmadszor felhozatik mintegy mentségemül, hogy közbevágtam kérdésemmel, azért, mert „egy kissé nagyot hallok.” Ezen jóakaró mentséget azonban el nem fogadhatom, mert eltekintve attól, hogy azt, valjon folytatja-e valaki még a kérdezést, nemcsak hallani, hanem látni is lehet, s eltekintve attól, hogy Eötvösnek van annyi jártassága a bűnvádi eljárásban, hogy a tanut, kit ő hallgat ki, nem tartozik nekem átengedni, s nem is engedte volna, ez nem is áll, mert én igen jól meghallok mindent, még a suttogást is, a mit meghallani — akarok.

A közlemény sorain annak is adatik kifejezés, hogy a Spiller-ügyben történt összekocczanás aligha nem azon régi sérelemért való elégtételtevés volt. Ha össze is zörrentünk egynehányszor a Spiller-tárgyalás során, a mi két oly ügyvéd között, kiknek egyike sem enged a maga jogából, oly ügyben, mely annyira ellentétes, mint ez volt, könnyen megeshetik, azért mégis tartozom Eötvös barátomnak azon elégtétellel ily inszinuációval szemben, hogyha lett volna is, aminthogy nem volt közöttünk 7 év előtt valami véleménykülönbség, azt nem hordta volna magában 7 évig s nem rejtegette volna a barátság leple alatt. Mi igen jó barátok voltunk a Spiller-féle tárgyalás előtt, de azok vagyunk a tárgyalás után is, álláspontunkat mindegyik a maga módja szerint meg is védelmeztük az ügy folyama alatt; s nincs szükség az összezördülést régi meg nem történt dolgokból vezetni le, midőn megvan annak egészen természetes oka.

Engedje meg egyébiránt t. szerkesztő ur, hogy ez alkalmat is felhasználva, nagyrabecsülésemnek ad-

jak kifejezést s maradhassak továbbra is az, a mi eddig voltam

tisztelője

Dr. Friedmann Bernát.

*

Sajnálom, hogy az igen tisztelt ügyvéd urnak cikkem által tán kellemetlen perczeket okoztam. Ez legkevésbé sem volt szándékom, annál inkább nem, mert dr. Friedmann urnak, mint a magyar haza egyik leghíresebb ügyvédjének mindig őszinte bámulója voltam. Végére nemcsak a leirt epizódra, de arra is emlékszem, hogy a helyszíni szemle, mely a tárgyalás eredményéhez oly sokban hozzájárult, nagyrészen Friedmannak volt az érdeme.

Megírtam az epizódot, mert a Spiller ügyben Eötvös és Friedmann közti összütközés élénken emlékeztetett arra, hogy Eötvös Friedmannra egy közbeszólásért már egy másik alkalommal is szörnyen megharagudott t. i. a nyiregyházi végtárgyalás alkalmával, a mit elég érdekesnek tartottam arra nézve hogy a dolgot bővebben ismertessem. Ezt akartam, másra nem czéloztam.

Mert a közbeszólás, mint azt cikkemben megírtam, ha nem is emlékszik rá többé az igen tisztelt ügyvéd ur, igenis megtörtént. Áll mindenesetre az is, hogy Korniss Ferencz mint törvényszéki elnök is megszakította Eötvösnek a koronatanuhoz intézett kérdéseit, hisz ezt cikkemben meg is írtam, de félbeszakította egyszer Friedmann is, még pedig akkor, mikor Eötvös elhalt anyjáról beszélt a fiúnak.

Az epizódra visszaemlékszik különben két jeles fővárosi ügyvéd is, kikkel dr. Friedmann levele vétele után e tárgyról beszélni alkalman volt; az egyik szintén védő volt a tizsa-eszlári perben, a másik az orsz. izr. irodát képviselte a tárgyaláson. Magával Eötvössel sajnálatomra a héten nem találkozhattam, mivel vasárnap óta vidéken tartózkodik.

Hogy Eötvös és Friedmann közt utóbbinak többször említett közbeszólása folytán összezőrdülésre került volna a dolog, azt nem is állítottam; beszéltem arról, hogy tanúja voltam Eötvös féktelen haragjának, melynek lakásán szabad folyást engedett, de nyiregyházi bizalmasai, kik igen is tartottak az összeütközéstől, elkövettek mindent, hogy Eötvöst rábirják, miszerint Friedmannak szemrehányásokat ne tegyen.

Hogy Eötvös és Friedmann nem éltek, vagy nem élnek jó barátságban, szintén nem állítottam; az igen tisztelt ügyvéd ur tehát tulajdonképen nem mondott dolgokat is czáfol.

Hogy nem áll az, miszerint a tisztelt ügyvéd ur „kissé nagyot hall“ ennek szivemből örvendek, bár tagadhatatlan, hogy ilyen dolog megítélésére valakinek környezete mindig illetékesebb, mint maga az illető, kiről ilyet állítanak.

Sz. M.

Az orthodoxok és a Chevra Kadisa.

Kemény volt a leczke, melyben a fővárosi közigazgatási bizottság f. hó 10-én tartott gyűlésén a pesti izr. orthodox hitközséget részestette, kemény de nem mondhatni, hogy nem megérdemelt. Törekvése, hogy a maga számára külön temetkezési helyet, külön Chevra Kadisát alkosson első sorban zsidó felekezeti szempontból elítélendő és megvetendő, és azért őszinte meglepődéssel tölt el bennünket, hogy a nevezett hatóság félreérthetetlen módon utasította vissza a felekezetünk egysége ellen szándékolt merényletet, annál is inkább, mert ellenkező határozat veszedelmes példaként szolgált volna akárhány vidéki hitközségnek, hol, ha két részre is vált a község, de egy a Chevra Kadisa és egy a temetőhely.

A pesti Chevra Kadisa — ezt elismerik az orthodoxok is — minden megkülönböztetés nélkül teljesíti nemes feladatát az orthodoxokkal szemben ép úgy, mint a nem orthodoxokkal. Soh'sem kérdezte, melyik párthoz, melyik községhez tartozik a szükölködő, a szegény beteg, a vagyontalan halott. Segített, gyógyított és ingyen és tisztességesen eltakarított, a hol erre szükség volt, — de ép az bántotta tán leginkább az orthodoxokat, hogy még nem is panaszkodhatnak a nemes intézmény ellen, de sőt akarva nem akarva dicsérniök, magasztalniok kellett azt.

A következőkben a felfolyamodást ismer-tetjük, melyet a Chevra Kadisa a fővárosi tanács határozata ellen, (mely az orthodoxoknak a külön temetkezést megengedte) a vallás-és közoktatásügyi ministerhez intézett és melyet ő nagyméltósága a fővárosi közigazgatósági bizottsághoz küldött le. A felfolyamodást a közigazgatási bizottság fennemlített gyűlése alkalmával egész terjedelmében felolvasták és a hatalmas benyomás, melyet a kitünő irat a gyűlésre gyakorolt, első sorban abban nyilvánult, hogy az orthodoxok kérvényét egyhangulag visszautasította. A jeles beadvány Dr. Mezei Ferencz tollára vall, ki félév óta a Chevra Kadisa titkára és ki országos zsidó ügyeinkben oly jártassággal bír, mint csak nagyon kevesen Magyarországon.

*

A beadvány kijelentvén, hogy a pesti chevra kadisa megütközéssel értesült róla, hogy egy ugynevezett budapesti (pesti) aut. orth. chevra kadisa alakult és hogy ez egyesület alapszabályait Csáky gróf elődje ellátta a bemutatási záradékkal, minek alapján a f. tanács az egyesületnek külön temető nyitására adott engedélyt, odanyilatkozik, hogy kötelességének tartja az ügyben nyilatkozni, egyrészt, hogy a miniszter figyelmét az ügyre irányítsa, másrészt, mert méltán feltűnést kelthetne, ha a miniszteri határozat alapjául szolgáló iratok közt a pesti chevra kadisa nyilatkozata hiányoznék,

Ezután áttér a chevra kadisa évszázados működésének, különösen az utolsó tíz évben elért eredményei ecsetelésére: Megemlíti, hogy más jótékony egyleteknek e tíz év folyamán 18.077 frtot juttatott; kiosztott betegek ápolására 286.306 frt 16 krt, nem beteg szegények közt pedig 40.102 frt 94 krt.

Kiváló módon telet meg az egylet az izraelita elhunytak eltemetésére vonatkozó feladatának is. A szegényeket ingyen temeti, a mi a tíz év folyamán 115,572 frtnyi költséget okozott.

További célja az egyletnek elaggott szegény férfiaknak és nőknek eltartása. Erre szolgál a szinylök háza, melyre a legutóbbi tíz év folyamán 110,764 frtot költöttek s melynek kibővítését most tervezik.

Minthogy tehát az egylet tökéletesen megfelel alapszabálybeli kötelezettségének, sőt többet is nyújt, felmerül a kérdés, hogy mi alapja lehet egy azonos célokra alakuló, de minden anyagi és erkölcsi biztosítékokat nélkülöző egylet fentartásának? Egy ilyen egylet legnagyobb kárára szolgálna a chevra kadisának, legnagyobb kárára a közérdekeknek, melyek szempontjából a chevra olyannyira magasztos hivatást teljesít.

A beadvány ennek bővebb illusztrálását kívánja eszközölni, utalva arra a körülményre, hogy csak igen rendkívüli viszonyok indokolnák, hogy egy területen egy célú egyletek, nevezetesen chevra kadisák engedélyeztessenek, és ha Csáky gróf elődje a kérdéses alapszabályokat megerősítette, azt csak téves információ következtében tehette.

Ezután így folytatja:

«Már a fentiekben volt szerencsénk kifejtteni, hogy az orthodoxoknak az a törekvése, melynél fogva külön chevra-kadisa és külön temető engedélyezését sürgetik, korántsem onnan eredhet, mintha egyletünk rendeltetésének meg nem felelne, és így mivel alakítani kívánt egyletöket az „autonom orthodox“ czimmal ruházták fel, kérelmek alapjául alkalmasint vallás és lelkiismereti aggodalmakat hoztak fel. Eltekintve attól, hogy az »autonom orthodox« elnevezés a chevra-kadisára nem alkalmazható, mert az érintett elnevezés — bár az állami adminisztráció az 1888 évi június hó 21-én 1191 eln. sz. a. kiadott kultuszminiszteri körrendelet szerint azzal mindenképen szakított — csak izraelita hitközségekre vonatkoztatható, kétségtelen hogy a magát pártoskodási

cézlokból ortodoxoknak nevező izraeliták által felhozott vallás és lelkiismereti aggodalmak vagy épen azon állításuk, hogy ők külön hitfelekezetet képeznek és chevra kadisánkkal mint a mely más felekezeteknek rendelt intézmény, közösségben nem állhatnak — feltéve, hogy chevra kadisa alakításuknak ez képezné okát — nyílt valótlanságot képez.

E tekintetben mindenek felette bátorokunk bold. Trefort Ágoston vallás és közoktatási miniszter urnak 1888. évi június hó 21-én 1191 eln. sz. a. kibocsátott fent már érintett körrendeletének egy példányát 2. alatt idézárni és annak bevezető részére Nagyméltóságod bölcs figyelmét felhívni. Az idézett rendeletből kiviláglik, hogy az izraelitáknak külön hitfelekezetekre szándékolt megosztása minden közjogi és vallási alapot nélkülöz. Ugyancsak az tűnik ki, hogy gróf Csáky Albin vallás és közoktatási miniszter ur ő Mságának 1888. évi december hó 31-én az orthodox közvetítő bizottságához intézett és 3. alatt idézárta rendeletéből, nem különben az izraelita községkerületi elnököknek 4. alatt szintén ide mellékelt emlékiratában foglalt történeti visszapillantásból. Nyilván való levén ezek szerint, hogy a m. kormány az izraeliták között fennálló különböző felekezetekre nézve orthodox részről tett állítások alaptalanságáról meggyőződött, lehetetlennek tűnik fel előttünk, hogy az orthodoxia akár itt a fővárosban, akár másutt az állam részéről, mely külön felekezetiségeket el nem ismeri, azt el sem ismerheti, oly jogokat élvezzen, melyek épen a külön felekezetiség eszméjére támaszkodnak.

A magas kormány által életbeléptetett szabályok. elvi jelentőségű határozatai, de amit első sorban kellett volna kiemelni, közjogunk alapján, hazánkban csakis egy izraelita vallástelekezet létezik, és a budapesti orthodox izraeliták — feltéve, hogy most egyebet állítanának — épen a mi egyletünkkel szemben konkludens cselekményeik által beigazolták, illetve igazolják most is szakadatlanul, hogy egy valláson vagyunk és hogy valótlan állítás az, mintha a pesti u. n. orthodoxok vallás és lelkiismereti okokból különülnének el egy szeparált chevra kadisában.

Nevezetesen a pesti zsidóság egy évszázad óta csak a mi chevra kadisánkban egyesült. Voltak különböző iszterizmusokkal bíró községek és imaegyesületek, de a chevra kadisa, a temető, mindig egységes volt, a pártoskodás a halottak országába be nem vitetett. Sőt midőn az 1868/69. évi zsidó kongresszus után a zsidó pártok élésen elkülönültek, sem létesült Budapesten külön chevra kadisa. Két évtized telt el azóta, mióta az ugynevezett orthodox hitközségek alakultak, és csak most ébredt volna fel vallási érzelmük, csak most szólalt volna meg lelkiismeretük

a közös temetkezés ellen? Ugy vagyunk meggyőződve, hogy Nagyméltóságod aegise alatt ily valótlanságokra az orthodoxok jogokat építeni nem fognak és hogy Excellentiád nem fogja tűrni, hogy a zsidó vallásfelekezet egységének eme hatalmas bástyája leromboltassék ép akkor, midőn a vallásügyi kormányzat és a felekezet java része egész erejével azon működik, hogy a hitszakadást képező pártoskodást az izraeliták között teljesen megszüntesse.

Hogy mennyire hisznek egyébiránt a budapesti orthodoxok az általuk egy külön chevra kadisa létesítése érdekében vallott schismában, kitűnik abból is, hogy Freidiger Mózes a budapesti orthodox izr. hitközségnek hosszú éveken át elnöke, Roth Adolf ez időbeni orthodox templomi előljáró, Schlesinger József és Unger Salamon, a budapesti orthodox izr. hitközség ez idei választmányának tagjai és rajtuk kívül még más orthodoxok, a mi chevra kadisánknak bár a tagsági kötelek fentartására kényszerítve nincsenek, most is fizető tagjai, hogy az orthodox hitközségnek 1886-ban elhalt rabbija néh. Schreiber Joachimnak temetése, illetve elszállítása közegünk által eszközöltetett, még pedig úgy, hogy e körüli eljárásunkért az orthodoxok egyletünknek külön hálás elismerést szavaztak, hogy csak folyó december havában az orthodoxok vallás tanítója, Neumann Ferencz gyermekét, annak kérelmére, és eddig minden orthodoxot — mellesleg mondva 90 százalékukat ingyenes — temetésben részesítettünk. De nem merült fel soha panasz egyletünk ellen azért, mert tán a vallásos követelményeknek meg nem felelne, mert e tekintetben az őseinktől átöröklött tanok és hagyományokat a vallásunk és korunk által követelt humanizmus: mindig szentül tartottuk és tartjuk is. Alapszabályaink keretében, annak a 16. §. c.) pontjában foglalt határozata szerint, az elhunytak által végrendeletileg vagy a család által a temetés részleteire nézve nyilvánított különös kívánságokat, amennyiben csak a fennálló törvényekkel és szabályokkal nem ellenkeznek, szintén teljesítjük és így egyletünkben minden jogos igény kielégítésre talál.

A kérvény ezután ama viszonyok mérlegelésére tér át, melyeket az új budapesti (pesti) chevra kadisa létesítése maga után vonna.

„Mindenekfelett vitássá lenne, hogy melyik egylet temesse díjtalanul a szegény elhunytakat. Mert az még sem volna tűrhető, hogy az új chevra kadisa maga fizető tagjainak biztosítson temetést, az ingyenes temetéseket pedig a régire bizza, még ha »orthodox felekezetű is az elhunyt.« Persze nem is lehetne megállapítani a halottakra vonatkozólag az orthodox voltuk kriteriumát. Két chevra fennállása esetén a zsidó halottak eltakarítása körül eddig fennállott példás rend min-

denesetre megzavartatnék, miből a politikai hatóságokra háruhnának nagy megterhelhetések.

Az anyakönyvi intézmény is megsínylené a kettéválást, a mennyiben az »orthodoxoknak« külön halotti anyakönyvet kellene vezetniök.

A beadvány befejezése a következő:

„Nem hagyhatjuk végül megemlítés nélkül, hogy szerény véleményünk szerint a pesti zsidók illetve a chevra kadisa részére szánt Budán fekvő külön temető engedélyezése általában nem lehet időszerű akkor, midőn Budapest főváros pesti részén központi temető létesített, hiszen a temető centralizációjának eszméje ellen valóságos gunyt képez, hogy egy új központi temetővel szemben most, midőn a németvölgyi temető megtelésben van, engedély adatik, a pesti zsidóknak, hogy Budán a Németvölgyben új temetőt nyissanak.

Nagyméltóságú miniszter ur!

Tíz év alatt közel **700,000** forintot fordítottunk jótékony célokra. Az emberszeretetnek szánt intézményeket létesítettünk és segítőtünk. Szorosan telekezeti jellegű egyletünk más vallásu szegényeket is készséggel segítőt valahányszor azok csak hozzá fordultak. Lehetetlennek tartjuk tehát, hogy Excellentiád egy hamis jelszavak alatt induló malkontens csoportnak megengedje, hogy látszólag ártalmatlan módon megtámadhassák intézményünk életgyökereit.

Miért is hódolatteljesen az iránt esedezünk Nagyméltóságod színe előtt:

Miszerint a budapesti (pesti) autonom orthodox chevra hadisa alapszabályainak jóváhagyására vonatkozólag Nagyméltóságod egyik hivatalbeli elődje által kiadott rendeletet kegyelmesen visszavonni és Budapest főváros tanácsának azon határozatát, melylyel a nevezett egyletnek Budán, a németvölgyi temető szomszédságában külön temető nyitására engedélyt adott, hatályon kívül helyezni méltóztassék.

Kik is egyébiránt kitűnő tisztelettel vagyunk,

Budapesten, 1889. évi december.

(Aláírások.)

*

A fővárosi közigazgatási bizottság legutóbbi gyűlésén, melyen, mint említettük, az itt ismertetett beadvány felolvastatott, Haberhauer városi tanácsnok referálta az ügyet, melyet a jelenvoltak legnagyobb figyelemmel hallgattak meg.

Popper Armin az előadottak kapcsán figyelmeztette a bizottságot, hogy az új temető engedélyezése mily nagy kárára volna a főváros érdekeinek. Az orthodox egylet eltemeti majd jobb modu bejegyzett tagjait, és mitsem fog törődni a szegényekkel. A Chevra Kadisa bevételei természetesen csökkenének, de jótékony, humanitárius működésének is hanyatlania kellene. Egészségügyi szempontból is telette káros volna ha a szegények temetése körül rendetlenségek történének, és az volna

a vége a dolognak, hogy a főváros kénytelen lenne a szegény zsidók holttesteit a maga költségén eltakarítani.

Liptay Béla báró semmi áron sem akarná gyengíteni a régi nagy együletet; az új temető megnyitását csak oly feltétel alatt lehetne engedélyezni, ha a tagsági díjakat ezentúl is a régi chevranak szolgáltatnák be.

Gelléri Szabó János leghatározottabban elítéli az orthodoxok szeparatiztikus törekvéseit. A tanács határozata okvetlenül megsemmisítendő, mert nem szabad tűrni, hogy a polgárok közti válaszfalakat még a sírhelyeken is fel-emeljék.

Török János főkapitány hosszabb beszédben kifejti, hogy a tanács határozata nem tartalmaz szabálytalanságot; jogában volt e határozatot hoznia, csak hogy elmulasztotta azt, hogy meggondolja a következményeket. Tény különben, hogy új temető szüksége nem forog fenn. A kérdés nem annyira helyi, mint kulturális érdekű és az egész országot érdekli. A régi Chevra Kadisa fényesen megfelelt emberbaráti hivatásának és nagy hiba volna, ha feladatának megoldása elé akadályokat gördítenének. Ajánlja, hogy az új zsidó temetőt, mint teljesen feleslegest és mint olyant, mely egy jogos közérdek ártalmára volna, ne engedélyezzék, hanem változtassák meg a fővárosi tanács határozatát.

Gombár Tivadár dr. felszólalásában csatlakozik Török főkapitány véleményéhez.

Havas Imre kir. ügyész azt hiszi, hogy a kérdés első sorban pénzügyi ugyan, de nagy horderejű konzekvenciák járhatnak vele. Még az orthodoxok részéről sem panaszkodtak a régi Chevra Kadisa ellen, mire valók hát a szeparatiztikus újítások. Az orthodoxia prototypusa a maradiságnak és az engedélyezés csak növelné a zsidó frakciók közötti űrt. Teljességgel meg nem engedhetőnek tartja, hogy még a temetők is viszálykodásoknak legyenek okai.

Az ezután megejtett szavazáson a bizottság egyhangulag a tanács határozatának megmástitása mellett és az orthodox hitközség számára szolgáló külön temető engedélyezése ellen nyilatkozott.

Deutsch Antal jubileuma.

A «Pester-Lloyd» szerkesztősége ünnepet ült múlt vasárnapon; megünnepelte kiváló munkatársának, Deutsch Antalnak husz éves működésének jubileumát.

Ez alkalommal fényes lakoma volt az Angol királynőben. Megjelentek a szerkesztőség tagjai teljes számban, hogy kifejezzék deák kollegájuk iránti rokonszenvüket. A világlap munkatársai következő sorban ültek az asztal körül:

Falk Miksa dr., Deutsch Antal, Mandello Károly dr., Sonnenfeld Zs. dr., Deutsch Jaques, Sturm Albert, Schiller Zsigmond dr., Vészi József, Dubsky Farkas, Pollak M. dr., Silberstein Adolf dr., Geist

Károly, Friedmann Lipót, Danzer A., Veigelsberg Leo, Ágai Adolf dr., Schwarz Armin, Trebitsch József, Fridrich Tódor dr., Schiller Henrik dr., Beer Ágost, Svoboda L., Engel G., és Ligeti Győző.

Jobbnál jobb, szellemtől és jókedvtől csak úgy szikrázó felköszöntőkben természetesen nem volt hiány.

Magáról a jubilánsról a Pester-Lloyd egy munkatársa a következő sorokat írja nekünk:

«Mit? Hát már 20 évi működés után is jubilálnak? Ezt kérdezték bizonyára sokan azok közül, akik a Deutsch Antal jubileumáról szóló hírt olvasták. Hát bizony, 20 évi munkálkodás a hírlapirodalom terén nagy szó. A hírlapírónak méltán kétszeresen lehet beszámítani minden esztendő, miként a harcosnak a háborus éveket.

Deutsch Antal a férfikor delén áll. De ha visszapillant arra a két évtizedre, melyeket a «Pester Lloyd» szerkesztőségi kötelékében töltött, tiszta önérettel elmondhatja magáról: mindig résen álltam, mindig megtettem kötelességemet mint közkatona és mint tiszt egyaránt. Csak akinek alkalma nyílik betekinteni egy nagy napilap beléletébe, a ki tudja, mily sok oldalú képzettség, mily odaadó buzgóság, mennyi fáradság és kitartás kell ahhoz, hogy manapság megállja helyét a napi sajtó munkása, csak az méltányolhatja igazán azt a szót: 20 évi hírlapírói tevékenység. És Deutsch Antal, a «Pester Lloyd» közgazdasági rovatának egyik szerkesztője és e mellett a szerkesztőség titkára, dicsekedhet mindazokkal a tulajdonokkal, melyek a jó hírlapíró sajátjai. Mint magánember pedig feddhetlen jelleme, szeretetreméltó modora, ritka szívjósága és előkelő, nemes gondolkodása által kartársainak és ismerőseinek osztatlan tiszteletét és szeretetét vivta ki magának.

A „Pester Lloyd“ társulat hírlapi bizottsága, a „Pester Lloyd“ főszerkesztője és munkatársai csak önmagukat és az egész hírlapírói osztályt tisztelték meg, midőn Deutsch Antal jubileumát megülték. Jó kívánataikhoz szívből hozzácsatlakozunk mi is. Vivat, crescat, floreat!»

E sorokhoz csak azt a megjegyzést fűzhetjük, hogy a jubiláns valóban kiérdemelte azt a nagy, általános rokonszenvet, melylyel iránta viseltetnek mindenütt. Az egész fővárosi sajtó megemlékezett jubileumáról, és legnagyobb elismeréssel szól Deutsch Antal hírlapírói működéséről.

Anyaghalmaz következtében folyó elbeszélésünknek és egyéb közleményeknek el kellett maradniok.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük február végén lejárt, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre	8 frt — kr.
fél évre	4 frt — kr.
negyed évre	2 frt — kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

egész évre	7 frt — kr.
fél évre	3 frt 50 kr.
negyed évre	1 frt 75 kr.

**Az „Egyenlőség“
szerkesztősége és kiadóhivatala**

Budapest, Váci-körút 23. sz.

Naptár.

Vasárnap (1890. márczius hó 16.) 5650. adar hó (29 napos) 24-ike. Hétfő 25-ik. Kedd 26-ika. Szerda 27-ike. Csütörtök (jóm-kipur koton) 28-ika. Péntek (erev-rós-chódes) 29-ike.

Szombat (sabosz-rós-chódes) niszán hó — 30 napos — első napja. Hétfő: **Vajlkró.**

Hazai hírek.

— **Wahrman Mór** orsz. képviselő, a pesti izr. hitközség elnöke meg volt hiva arra az udvari lakomára, melyet kedden adott ő felsége. A király ez alkalommal kitüntető leereszkedéssel társalgott vele és többek közt megemlékezett a kormányválságról, kifejezve ama reményét, hogy a szabadelpárt az új kormányt is támogatni fogja. Beszélt vele a pénzügyi bizottságról is, melynek épen Wahrman Mór az elnöke.

— **Tornyai Schosberger Zsigmond** adományai. Örömmel registráljuk azt a hirt, melyről az összes hazai sajtó a legnagyobb elismeréssel emlékezett meg: T. Schosberger Zsigmond három alapítványt tett a nemzeti művelődés javára. Az egyik adomány az akadémia jutott, melynek II. osztályának legutóbb tartott ülésén Eötvös Loránt báró felolvasta Schosberger következő levelét: „Méltóságos elnök ur! A. m. t. akadémia szép és magasztos céljait részemről is előmozdítani akarván, van szerencsém ide mellékelni **10,000** frtnyi tőkét abból a célból, hogy annak évi kamatai külföldi nevezetes nemzetgazdasági írók műveinek magyar nyelven kiadására használtassanak fel. Ezek kiadása a tek. akadémia nemzetgazdasági bizottsága által megindítván, óhajom az, hogy a fentebbi évi járuléka és e célra ennek a bizottságnak bocsáttassék rendelkezésére, évhez nem kötve ennek felhasználását. Kérem méltóságodat, fogadja azon biztosítást, hogy a magyar nyelv és tudomány érdekében mindig áldozatra kész szolgálja marad: Tornyai Schosberger Zsigmond.“ Az ülés lelkes éljenzéssel fogadta az adományt. V a d n a i

Károlyhoz, a magyar írók segélyegyletének titkárához következő levél érkezett: «Van szerencsém **kétezer** forintot a magyar írók segélyegylete számára ide mellékelten küldeni, hogy a szellem bajnokainak özvegyei és árvái könnyeinek letörléséhez én is járuljak, mit hazafias kötelességemnek tartok. Maradok Budapesten, 1890. márczius 10-dikén, kiváló tisztelettel: Tornyai Schosberger Zsigmond. — A magyar hírlapírók nyugdíjintézete elnökéhez, dr. Falk Miksához pedig ezeket írta a derék adakozó: «Ide mellékelten van szerencsém **2000** frtot a «Magyar hírlapírók nyugdíjintézete» számára küldeni. A felvilágosodás és magyarság bajnokainak ily módon kifejezett hódolatomat kérem fogadja szívesen.» Az adományok összege tehát **14,000** frt. T. Schosberger Zsigmond e tette bizonyára buzditólag hat majd nem csak hitrokonainkra, a kik hiszen minden alkalmat megragadnak, hogy kitüntessék hazafias érzületüket és áldásosan működjenek a jótékonyosság mezején.

— **Adományok.** A pesti izr. hitközség e hó 12-én tartott választmányi gyűlésén Wahrman Mór elnök következő adományokat és hagyományokat jelentette be: a) A kórház javára ágyalapítványokként: Néh. Herzfeld Ármin és Dianora 2000 frtot hagyományoztak; a pesti hazai első takarékpénztár 300 frtot adományozott; hagyományok: néh. Weisz Farkas és néh. Schiller-Sombory Matild 100—100 frtot. — b) Szegények javára: Néh. Abeles Ármin 200 frt, néh. Altstätter-Dezső családja 100 frtot. — c) Különféle intézetek javára: Pesti hazai I. takarékpénztár a fiárvaház és kónyárvaház javára 200—200 frtot. 2. Néh. Weisz Farkas a siketnémák intézetének 200 frtot; a fiárvaház, a hitk. lábadozók alapja, a hitk. nyugdíjintézet és az ösztöndíj-alap javára 100—100 frtot.

Kövesgyüri Freystädtler Vilmos lovag tart. főhadnagy, K. Freystädtler Antal lovag fia, élete 37. évében elhunyt. A boldogult ritka műveltségű, kifogástalan jellemű férfiú volt. A nagyvászonyi kerületben képviselőjelöltként lépett fel az utolsó választások alkalmával, de ellenjelöltje az óriási mérvű korteskedés segítségével elnyerte előle a győzelmet. — A haláleset súlyos csapás Freystädtler Antalra nézve, kinek nemrég nagy lelki fájdalomra volt, hogy leánya elhagyta az ősi hitet, hogy szíve választottját követhesse.

— **Dirsztai Fischl Guttmann**, a Fischl testvérek nagykereskedő cég főnöke, élete 62. évében szívszélhűdés következtében hirtelen elhunyt. A boldogult egyike volt a főváros legelőkelőbb és legtekinélyesebb kereskedőinek és számos iparvállalatnak is volt részvényese. Özvegye és két fia siratják. D. Fischl veje volt Tornyai Schosberger S. V.-nek a tornyai Schosberger család megalapítójának. Halála a budai Goldberger családot is mély gyászba borította. Az elhunytat néhány év előtt az a sorscsapása

érte, hogy leánya, ki Kohner Károlynak volt neje, alig 23 éves korában egy korcsolyázás közben szerzett meghülés következtében elhunyt. Ez a haláleset nagyon megrendítette a megboldogultat. Temetése e hó 14-én délután ment végbe a közönség impozáns részvéte mellett. A bálvány-utcai gyászház udvara zsúfolásig megtelt a résztvevők seregével. Ott voltak Wahrmann Mór és Megyeri Krausz Lajos orsz. képviselők, Schweiger Márton, az orsz. iroda elnöke, számos jótékonyági egyesület küldöttségei zászlókkal stb. Friedmann tanár főkántor a kar kísérete mellett egy gyászdalt adott elő, mely után dr. Kohn Sámuel rabbi ékesszóló beszédben ismertette a boldogult érdemeit. Egy másik gyásznének elhangzása után a koporsót a négyfogatu gyászhintóra emelték, mely előtt egy koszorúkkal megrakott kocsival haladt. Az impozáns menet a kerepesi-uti temetőbe indult, a hol az elhunytat örök nyugalomra helyezték.

— **Furesa háboru.** Nem szegték meg a színház elleni »cherem«-et! Ennek konstatálására fekteti a főszűlyt a pozsonyi jesiva kebelében fennálló „Chevrasz Bachurim“ nevű egyesület által négy quartaldalt megtöltő hozzánk beküldött nyilatkozata. Olvasóink kitalálták, hogy a nyilatkozat lapunk multheti számában megjelent ama pozsonyi hirre vonatkozik, mely szerint a jesiva 300 tagja megharagudva, hogy a purimi mulatságtól eltiltattak, tömegesen elmentek a színházba, hol éppen „Marcsa, az ezred leánya“-t adták, holott a színház látogatása a pozsonyi bachurnak „Chérem“ (átok) alatt meg van tiltva. Hirünk, mely a jesiva egyik hallgatójától származik, roppant izgatást keltett a bachurok közt, kik a hir által — ezt állítja legalább a hozzánk beküldött, pecséttel és az előjárók aláírásával ellátot „hivatalos“ czáfolat — megbecstelenítve (?) érzik magukat. A nyilatkozat szerint igaz, hogy a bachurok a purimi előadást ez évben nem élvezhették, de csak azért nem, mert az első estén, midőn a főrabbinál tartották az előadást, ezt helyszűke miatt csak hitközségi tagok élvezhették (máskor a bachurok is jelen lehettek, mi a nyilatkozat szerint mindig — nagy szorongást okozott) a második estén pedig az előadók (a nyilatkozat szerint azért, mert meggyőződtek, hogy játéku csepp tetszést sem aratott) a „purim-spiel“ ismételni semmi szín alatt sem akarták, miről a főrabbi csakugyan nem tehet. De hogy a bachurok azért való haragjukban a fennálló „Cherem“ ellenére elmentek volna a színházba: alávaló hazugság, rut rátogás, becstelen rágalom stb. stb. stb. Egy pozsonyi bachur a nyilatkozat szerint ilyen bűn elkövetésére képtelen, sőt szörnyűség ilyenre még csak gondolni is. — A nyilatkozattal egyidejűleg multheti levelezőnk től is vettünk tudósítást, melyben elmondja, az »Egyenlőség« hire mily forradalmat okozott a jesiván és hogy a dolgot eltussolják, pedig hire tökéletesen megfelel a tényeknek, de mégis felkér bennünket, hogy nevét

csak „szükség esetén“ nevezzük meg, mert a jesiván is áll a közmondás: „Mondj igazat és beverik fejedet“.

— **Rabbiválasztás.** A Temesvár gyárvárosi izraelita status-quo hitközség f. hó 9-ikén tartott közgyűlésén Dr. Kohlbach Bertalant, az országos rabbiképző-intézet volt jeles növendékét 129 szavazattal (133 jelenvolt szavazó közül) megválasztotta rabbijának. — Kivánjuk, hogy sem a temesvár-gyárvárosi izr. status-quo hitközségnek 6 év óta működő régi rabbija, sem a temesvár-gyárvárosi izr. status-quo hitközség kebelében fennálló orthodox frakció, sem pedig a temesvár-belvárosi kongresszusi hitközség — dr. Kohlbach ur életét tulságos nagyon meg ne keserítsék.

— **Dr. Schulhof Adolf.** Pécs városának egyik legtekintélyesebb polgára, társadalmi életének egyik legbecsültebb és legkedveltebb alakja, dr. Schulhof Adolf e hó 7-én hirtelen elhunyt. A közjó érdekében töltött életének szívszélhűdés vetett véget. Az egész városban általános megdöbbenést és mély részvétet keltett a gyászos eset hire, mert a boldogultat ismerte, szerette mindenki. Harmincz éven át volt az izr. hitközség szegényorvosa, és valóban buzgó pártfogója volt a szegényeknek, kikkel neje, a nőegyletet elnöke is sok jót tett. Az iskolaügynek is lelkes apostola volt. Jó ideig elnöke volt az iskola-bizottságnak, és bár Prágából vándorolt be hozzánk, mindenkor magyaros szellemben, hazafias buzgósággal működött. A lefolyt télen huzamos ideig volt ágyban fekvő beteg, de kilábadt bajából, és ismét folytathatta áldásos tevékenységét. E hó 7-én azonban váratlanul szívszélhűdés érte, és alig félórai szenvedés után jobb létre szenderült. Az izr. hitközség előjárósága, a jótékonyági egyesület, az izr. tanítók kara a gyászhir vétele után azonnal gyűlést tartottak, melyben a végtisztesség módozatait beszélték meg, de minthogy az elhunyt még életében ismételtén kijelentette, hogy nem szereti a divatos gyászpompát, az említett testületek csak arra szoritkoztak, hogy teljes számban megjelentek a temetésen, és részvétiratot intéztek a gyászoló özvegyhez. A temetésen megjelent Pécs értelmisége teljes számban. A boldogult atyja volt dombóvári Schullhof Géza ismert nevű fővárosi ügyvédnek, és a »Caritas« érdemes elnökének.

— **Kettőse eljegyzés.** Silbermann Bernát budapesti épületfa-kereskedőnek két leányát jegyezték el egy napon: Etelka kisasszonyt Schnitzer Jakab dr. fővárosi jónövű ügyvéd, Schnitzer Ármin dr. komáromi főrabbi fia, Ilonka kisasszonyt pedig Wellisch Izidor, az osztr.-áll.-vasutársaság jeles gépészmérnöke.

— **Kaposvárról** írják lapunknak: M. hó 27-én azaz Adar hó 7. napján, Mózes halálának évtordulóján az itteni zsidó templomban gyász-istentisztelet tartott. Volkovits Zsigmond varazsdi kántor, ki próbaelőadásra jelent meg, gyönyörű bariton hangjával az orgona kísérete mellett mondta el a szokásos imákat, mire dr. Herczog Manó főrabbi háromnegyed óráig tartó nagyhatású

alkalmi beszédben fejtette ki a nap jelentőségét. A hitközség legjobbjai mellett megemlékezett a szónok Andrássy Gyula gróf elhunytáról s az érdemeiről, melyeket a remes elhunyt a trón és haza körül szerzett magának. Nem grófi koronájának köszönheti a magas állást, melyet a birodalomban és egész Európában elfoglalt — mondá a rabbi — hanem valódi benső nemességének, melylyel minden emberen örömet segített. Megemlékezett továbbá Philippsohn Lajos híres német hitsorosunkról, Adler Nátán az összes britt tartományok fő-rabbijáról, valamint Deutsch Henrik képezdei igazgatóról is. Kiss József „Halottak üdvéért“ című költeményével véget ért a szívet emelő istentisztelet. **G. A.**

— **Derék hitközségek.** A brassói izr. hitközség Aronsohn Löbl elnöklete alatt tartott legutóbbi ülésén Goldenberg Sándor hitközségi kántor és metsző fizetését évi 100 frttal felemelte. Ezenkívül elhatározta, hogy a tiz év óta legnagyobb buzgósággal működő derék kántor családját 2000 frtra biztosítja fentartójának halála esetére. — A nagy-atádi izr. anyakönyvi kerület Dr. Kelemen Adolf rabbi kiváló munkásságát méltányolva fizetését évi 200 frttal felemelte. — Örömet regisztráljuk e két hirt, és kívánjuk, hogy minden zsidó község hasonlóképen viszonyai szerint méltassa tisztviselőinek érdemeit.

— **Az orsz. izr. tanítóképző intézet önképzőköre** e hó 16-án d. e. fél tíz órakor Kisfaludy Károly emlékére diszgyűlést tart. Közreműködnek Mayor J. Gyula vezetése mellett az énekkar, Lehner Lipót (emlékbeszéd), Friedmann Lipót (ének), Weinberger Áron (szavaltat), Holländer Izsó és Weisz Mór (hegedü és zongora), Engländer Ede (ének), Lichttág Gáspár, Mechör Ignác, Deutsch Ármin, Deutsch Zsigmond, Bauer Mór és Weisz Lipót.

— **Halálozás.** Enying mezővárosban (Veszprém.) elhalálozott Telegdi Miksa dr. járásorvos élete 63. és működése 30-ik évében. A megboldogult igen keresett orvos volt. Élete folyása sok tekintetben kiválóan érdekes. Miután 17—18 éves koráig a talmuddal foglalkozott, a világi tudományok felé vonzódott és ebbeli magántanulmányait csak a szabadságharc idejében szakította félbe; szíve sugallatát követve, honvédnek állott be. Életének ezen epizódjára mindig boldogan tekintett vissza. Soha nem szűnt meg telekezete mozgalmi iránt élénken érdeklődni. A temetésre megjelent nagyszámu közönség meghatottan hallgatta dr. Steiner Jakab sz.-fehérvári főrabbi nagyszabásu gyászbeszédét, mely a heti szakasz kapcsán kifejtette, hogy a megboldogultról is mint a sz.-sátor készítőjéről elmondható, hogy dicsőségére vált magának, hozzá tartozóinak és törzsének. A pompás koszorúkkal borított koporsót erre részint a chevra kadisa tagjai és az elhunyt ismerősei, részint a Wertheim család uradalmi alkalmazottjai vitték a sirkertbe. Itt még dr. Ligeti sz.-fehérvári törvényszéki orvos mondott megható bucsuztatót.

— **Fényes esküvők.** Schulz Vilmos tekintélyes budapesti fa-nagykereskedő nagyműveltségű szép leányát Leontin kisasszonyt, oltárhoz vezette Rohem Károly zombori földbirtokosnak Samu fia. Az esküvő alkalmával a dohány-utcai templomot egészen megtöltötte a ritka fényes közönség. — Aldor Siegfrid fővárosi jóhirnevű kereskedő, oltárhoz vezette Beer Olga kisasszonyt. A menyasszony leánya néhai Beer Jaquesnek, ki egyike volt Budapest legtekintélyesebb termény-kereskedőinek; a vőlegény jó ideig nála volt alkalmazva, de utóbb mint főnök lépett be a cégbe, és így most egykori főnökének leányát vezette oltárhoz.

— **Páparól** írják a következőket: Örömmel jelezük, hogy városunkban „a pápai izr. ifjuság társasköre“ cím alatt nemes célú egyesület alakult. Hazafias és valóságos erkölcsi célját megfelelő hirlapok és művek, valamint hasonló irányu felolvasások által reméli elérni az egyesület. Megalakítása céljából Pfeiffer Mór helybeli derék tanító márczius 1-ére közgyűlést hívott egybe és szép szavakkal ecsetelte a gyűlés, illetve a megalakítandó egyesület célját. Dicsőregetten felemlítve, hogy a megjelent ifjak a legnagyobb lelkesedéssel fogadták az ügyet és nyomban aláírták a tagság-bejelentési ívet. A gyűlés a legnagyobb lelkesedéssel egyhangulag megválasztotta az egyesület igazgatójává: Pfeiffer Mór tanítót, elnökké: Gold Lajost, alelnökké: Korein Dezsőt, pénztárossá Lövenstein Jakabot, könyvtárossá: Krausz Armint és titkárrá Nussbaum József tanítót. Az egyesület tagjainak száma — a pártoló tagokkal együtt — a hét folyamán 70-re emelkedett.

— **A makkói Chevra Kadisa** ez évi jelentéséből kitűnőleg az egyesület tiz év óta működik, még pedig folytonosan emelkedő mérvben. Míg 1880-ban 264 frtot fordított jótékony célokra, a lefolyt évben már 917 frtot fordított rájuk. A tetemes közhasznú kiadások dacára az egyesületi vagyona 19,137 frt 13 kr-ra rug. Az egyesület körül a jelentés szerint kiváló érdemeket szereztek maguknak Adler János kezelőgondnok, Ujhelyi Ferencz, Salzer Jakab és Hamburger József gondnokok. A jelentést Politzer Jakab elnök és Schlesinger Lipót titkár írták alá.

— **Baumgarten Izidor dr.** alügyész, mint sajnálattal értesülünk, egészsége helyreállítása végett kénytelen Olaszországba utazni. Bizonyára nehezebbre esik ügyészségünk e buzgó, kitűnő tagjának a tétlen pihenés, de a folytonos munkálkodás nagyon is megerőltette. Reméljük, hogy hamarabb teljesen felépül.

— **Davitso Chaim** budapesti szerb konzul a Szerbiában legutóbb lefolyt ünnepélyek alkalmával megkapta a Sveti Száva rendjelt. Davitso üdvös működésével valóban kiérdemelte, hogy a szerb kormány elismeréssel adózzék neki.

— **Gyászhir.** Szalkai Schwarz Jakab, mátészalkai izr. hitközség elnökét és nejét sz. Schönbberger Jozefát, a nőegyesület elnökét, súlyos csapás érte. Irén leányuk, férj. BARKÁNY Henrikné, BARKÁNY

ká ny kassai nagykereskedő neje, élete 22. évében házasságának második évében meghalt M.-Szalkán. Temetése a közönség óriási részvéte mellett ment végbe. Grünbaum Manassé rabbi megható magyar gyászbeszédet mondott. A rabbi lélekrázó hangon ecsetelte a szülők fájalmát; érezte, hogy ez a fájdalom őt is meg fogja látogatni. Csakugyan meglátogatta; a halál elragadta a lelkész legidősebb fiát. Ez a haláleset is nagy részvétet keltett a községben.

— **Eljegyzés.** Ehrentheil Immanuel ur, az „Assicurazioni Generali“ prágai fiókjának cégvezetője eljegyezte Perutz Ada kisasszonyt Rakonitzáról, bold. Perutz Mórnak a cseh kereskedelmi világban általános köztisztelctnek örvendett nagykereskedőnek szellemes és szép leányát. — A boldog vőlegény fia Ehrentheil Mór urnak Budapestről, a „Jüdische Charakterbilder,“ „Jüdisches Familienbuch,“ „Geist des Talmuds“ zsidó tárgyú jeles német művek érdemes szerzőjének, kit ezenkívül mint Magyarország legjelesebb héber stylistájaként ismernek a szakörök. Szívből gratulálunk a derék férfinak, ki jelenleg az „Allgemeine Jüdische Zeitung“ szerkesztője és kit ennél fogva kollegának vagyunk szerencsések mondhatni.

— **Testvéresülés.** Buly községe, mely még csak nemrég az antiszemitizmusnak volt fészke, újabb szerencsésen megmenekült e kórtól. A napokban az izr. hitközség derék tanítója, Szigeti Rezső, szövetkezve Csurka István ref. tanítótársával egy „Községi felekezetenküli népkönyvtár“ alapjára gyűjtést eszközölt, melynek eredménye 250 frt lett. Ugyancsak az említett célra, fenti derék tanítók felolvasással szavalattal és tombolával egybekötött hangversenyt rendeztek, mely ugy erkölcsileg mint anyagilag várakozáson felül sikerült. Közreműködtek a ref. dalárda, Szigeti Rezső, dr. Braun Fülöpné, Vitéz Ignác ref. segédlelkész, Csurka István stb.

— **A párkányi zsidó hitközség** szép jelét adta annak, miként kel a tanítók iránti elisme ést kifejezni. Ugyanis a m. hó 27-én (777) megtartott chevradisa közgyűlésén a következő két határozatot hozta: A helybeli zsidó iskolánál működő két tanító az egyletbe díjmentesen felvétetik. Ez ugyan olyan kitüntetés, melyről azt szokták mondani: *זה נדנא וזה לא* (az egyik élvez, a másiknak meg nem árt), a tanítókra nézve mégis kitüntetés. Ennél azonban sokkal szebb a második határozat, mely szerint a Chevra-Kadisa összes jövedelmének 25%-ját minden évben a takarékpénztárba teszik azon célra, hogy ezen összegből az esetlegesen betegeskedő tanítókért az orvost és gyógyszereket fizessék. Végre említésre méltó még az is, hogy községünk az orsz. izr. tanítóegyesület pártoló tagjává lett. Ime ilyen sok szép és nemes történik a mi parányi kis községünkben.

Atvidéki Lipót.

— **Andrássy gróf és a zsidóság.** A lapunk legutóbbi számunkban közölt hírek kapcsán még következő értesítést kaptuk: Andrássy gróf elhunyt alkalmából gyászistentisztelet volt vasárnap a kassai zsidó hitközség templomában. Az imaház a borzasztó időjárás dacára egészen megtelt. A templomi kar a felső karzaton a templom háttérében elhelyezve, a 91-ik zsoltárt énekelte el; ezután Liebermann főrabbi mondott rövid, de tartalmas emelkedett szellemű magyar emlékbeszédet, melyet az egek urához küldött imával fejezett be. A szép ünnepélyt megható gyászfohászkodás fejezte be a megdicsőült lelki üdvéért. A templomban es alkalommal az oltár, a szentély s a nagy karoskandeláberek fekete gyászfátyollal voltak bevonva.

— **Funták Agnes** énekművésznő e hó 21-én hangversenyt rendez a fővárosi vigadóban. A kisasszony már ismételten tanujelét adta kiváló tehetségének és rohamos haladásának, és valóban kiérdemelte, hogy a közönség érdeklődéssel viseltessék iránta. A művésznő leánya Funták Sándor országos nevű védőügyvédnek, ki a tiszta-eszlári per alkalmával oly hathatósan védelmezte üldözött hitsorsosaink ügyét.

— **Polgárdon** az új zsinagóga javára sikerült táncmulatságot rendeztek, mely 201 frtot jövedelmezett a szent célra, A vigalomnak csak a hajnal hasadása vetett véget.

— **Felolvasás** Nyári (Sommer) Sándor Bécsben lakó hazánkfia a napokban Zalaegerszegen „Szerelem a művészetben“ czimen felolvasást tartott. A felolvasást táncz követte; az estély kitünően sikerült, mi a felolvasón kívül nagyrészt Rosenberg Henriette asszonynak köszönhető. Jelen voltak Svasztics főispán Csertán alispán, Gózonny főjegyző, dr. Czinder, Fehérváry huszárkapitány és nejeik, megjelent a város értelmisége felekezetenkülönbség nélkül, a mi annál jobban esett zalaegerszegi hitsorsosainknak, a mennyiben a 180 frtnyi t. jövedelmet szegény zsidó családoknak jutatták a peszach ünnep költségeire.

— **Kitért zsidók.** Egy külföldi tudós jelenleg rendkívül érdekes művön dolgozik. Összegyűjti ama kikeresztelkedett zsidók névsorát, kik az utolsó félszázadban előkelőbb állást s hivatalt töltöttek be. E művével az antiszemitékkal szemben azt akarja bizonyítani, hogy a zsidók számukhoz képest aránytalanul sok kiváló egyéniséggel ajándékozták meg a művelt nyugatot s hogy Franciaország, Németország, Hollandia stb. számos igen magasrangú méltóságát zsidó származású férfiak töltik be. A szerző felszólított bennünket, hogy szolgáltatassunk neki Magyarországra vonatkozó adatokat. A fővárost illetőleg könnyű ezeket beszerezni, de nem ugy a vidékre vonatkozólag, s azért kérjük lapunk levelezőit és barátait, hogy közöljék velünk a vidékükön élő és jobb társadalmi állást elfoglaló zsidó származású, de kitért hölgyek és férfiak névsorát.

Külföldi hírek.

— **A znaimi vérvád.** A bécsi esküdtszék szerdán tárgyalta Weil Jakab znaimi kereskedő becsület-sértési pörét, melyet a »Deutsches Volksblatt« című antiszemita lap levelezője Pappert Ferencz ellen indított, egy a nevezett lapban »Idejekorán felfedezett szemita kópéság« czimen közzétett hir miatt. Ebben a hirben Pappert elmondta, hogy Weil Jakab becsalt magához egy tojásáros keresztény leányt, és bezárta a pinczébe. A hajadon kiáltásaira azonban rendőrök jöttek, kik kiszabadították és a zsidó Weil-lal együtt a rendőrséghez vitték. A zsidót nem tartották ugyan fogva, de azért „aligha sikerülne neki eljárását tisztázni.“ Weil panaszában kijelentette, hogy a hir elejétől végig koholmány. A tárgyaláson a vádlott ártatlannak vallotta magát; kijelentette, hogy hallomás után írta meg a tudósítást, melyet a Deutsches Volksblatt szerkesztőségében nagyon is kiczifráztak. Ellbogen dr. (a panaszos képviselője): Az ön tudósításának végén az állott, hogy csak akkor tegyék közzé, ha a redakció meggyőződött a tényálladék valóságáról. Igaz-e ez? Vádlott: Ugy van. — Ezután Finger dr. védő kijelenti, hogy fele kész bocsánatot kérni és kijelenteni, hogy Weilt becsületes embernek tartja s sajnálja, ha megsértette. A »Deutsches Volksblatt« hírét valótlannak nyilvánítja és kész a költségeket viselni. — Erre Ellbogen dr. következőket mondta: »Kliensem a panaszt azért emelte, hogy hivatott forum előtt szerezzen elégtételt mélyen sértett becsületének. Ezt az elégtételt megadták neki. A vádlott Pappert Ferencz köszönje ősz hajának, ha felem megbizott azzal, hogy visszavonjam a panaszt.« Az elnök ezután kihirdette az ítéletet, mely a vádlottat felmentette.

— **Antiszemitizmus Bécsben.** Az osztrák metropolisban a küszöbön álló városi képviselőválasztások alkalmából az antiszemita ismét hevesebben agitálnak, de ha a jelek nem csálnak, már nem oly eredményesen, mint az utolsó választások alkalmával. — A belváros haladópartjának gyűlése minden megzavarás nélkül ment végbe és a hallgatóság lelkesedve hallgatta meg a szabadelvű jelöltek és Chlumecy báró és dr. Jacques képviselők beszédeit, melyek a haladást dicsőítették és a reakciót elítélték. — A Favoriten-kerületben tartott gyűlésen Kronawetter dr. sujtó beszédet tartott az antiszemita ellen. Ennek egy hive Bruchberger szatócs az ő saját elveit kezdte hirdetni, erre azonban megragadták és minden ellenkezése daczára kilóditották a teremből. — Ugyanez a sors érte Teutscher antiszemita tanítót. Ez utóbbiról Salawa polgári iskolai igazgató kijelentette, hogy sajnálkozva látja, hogy az ilyen emberek a tanítóság karának tagjai lehetnek. — A landstrassei választók hétfői értekezletén Ditsch demokrata községtanácsos-jelölt elmondta pro-

grammbeszédét. Az antiszemita kisebbségben voltak az értekezleten és így szónokaik képtelenek voltak szóhoz jutni. Midőn Schnabel antiszemita segédlelkész Dittest interpellálni akarta, oly zajongás támadt, hogy a szónok nem bírta magát megértetni. Négy antiszemita oly botrányos jeleneteket idézett elő, hogy a rendőrök kénytelenek voltak őket a teremből kivezetni. Schnabel még egy kísérletet tett, hogy szóhoz juthasson s így kezdte beszédét: „Audiatur et altera pars“, azonban a jelenlevők nem akarták meghallgatni s majd negyed óra hosszat azt kiabálták: „Németül beszéljen!“ Schnabel végre kénytelen volt a szószékről lelépni. Ekkor a tömeg Bauer szabadelvű tanítót vállaira emelte s így vitte a termen végig. Bauer fulmináns beszédet mondott az antiszemita ellen. Végül egy cseh választó emelt szót, a ki szintén az antiszemita és különösen Lueger ellen kelt ki és azzal fejezte be beszédét, hogy a cseheknek erkölcsi kötelességük az antiszemitáktól elszakadni.

— **Freiburgból** írják, hogy ama szerencsétlen párbaj miatt, melyben Salamon orvostanhallgatót agyonlőtték, a Rhenania nevű diákegyületet felfüggesztették. Veringet és öt társát relegálták.

— **Cohen Giacomo** Genua egyik leggazdagabb és egyuttal legjótékonyabb nagyiparosa, ki a művészet pártolása által is gyakran kitüntette magát, a napokban elhunyt, végrendeletében 1.000,000 lírát hagyományozott jótékony célokra.

— **Zsidó fővárosi tanácsos.** Nincs szó Budapestről, melynek megannyi tanácsosa, de alsóbb rendű hivatalnoka közt nem található egyetlen hitrokonunk. Belgrádban, Szerbia fővárosában történt, hogy Asriel Salamon kereskedőt választották meg városi tanácsossá. A tolerancia, e szép jele dicséretére válik a szerb lakosságnak. Persze Budapesten gondolni sem lehet arra, hogy zsidót választanak városi hivatalba, pedig hát a város atyák közt volna elég hitrokonunk.

— **Uj templom Londonban.** A londoni United Synagogues választmánya elfogadta azt az indítványt, hogy Eastendben új nagy zsinagóga építtessék. Rothchild e célra 10,000 fontot ajánlott fel. A templomban 1000 ülést fognak berendezni és a rendes hitszónokról is gondoskodás fog történni. Egyéb szükséges ritualis intézetek létesítését is tervezik.

— **Izrael halála.** Olaszország összes zsinagógaiban a múlt pénteken emlékestiszteleteket tartottak savoyai Amadeoért. Az olasz zsidóság halálával tartozik a boldogultnak, ki életében annyi jót tett vele, és e hálaérzetnek impozáns módon adott kifejezést.

— **Csendélet Szíriában.** Szíriában véres küzdelem folyt le a mahomedánusok és francia alattvalók közt, és ez alkalommal több zsidó is szenvedett veszélyes törzsúrásokat. A francia kormány, mint Párisból írják, a konzuli jelentés alapján megtette a kellő lépéseket a bűnösök kérdőre vonatása iránt.

— **Zsidó szenator.** Umberto olasz király több előkelőséget legközelebb kinevez majd szenatorokká. Mint hírlík, a kinevezendők közt lesz Luzzati nemzetgazdász is, kiről már többször emlegették, hogy pénzügyminiszterré lesz.

— **Megsemmisített választás.** Schneider bécsi mechanikust, ki az antiszemita pártok egyik véresszáju korifeusa, megválasztották a mechanikus-szövetkezet elnökévé. A tanács azonban egyhangulag megsemmisítette a választást, mert Schneidernek nincs meg a kellő képesége. Régen tudják különben felőle, hogy kvalifikálhatlan ember.

— **Uj vasut Palesztinában** Jeruzsalemről írják, hogy egy angol társaság alakult, mely egy új vasutat szándékozik építeni Palesztinában. A vasut Hebron, Jeruzsalem, Jericho, Nazareth, Galiláa állomásokon át Damaskusig fog vezetni.

— **Sidneyben** nemrég lepleztek le egy gyönyörű szökőkutat, melyet a nemrég elhunyt Levy Lewis Wolfe gyermekei 60,000 márka költséggel emeltek. A leleplezési ünnepélyen megjelent sir Parkes Henry, Uj-déli-Wales elnöke is. Levis egyike volt az első kolonistáknak és 1843-ban telepedett le Sidneyben. — Működése ugy a törvényhozó testületben, mint a közéletben egyáltalában mintaszerű volt.

— **Zsidók bevonulása Lengyelországba 1096-ban.** Ezt a tárgyat dolgozta ki Matejko világhírű lengyel festő, kinek ez a nagyszabású képe egyik legsikerültebb alkotása. A műértők elragadtatással nyilatkoznak a pompás festményről.

— **Lidából** (Kurland) írják a Hamelitznek: A szomszédos Plotel helységben két szegény zsidó nyerte meg a jeruzsalmi Degel Thora egylet sorsjátékának 50,000 rubeles főnyereményét. A szerencsés nyertesek elhatározták, hogy a pénzen Palesztinában vásárolnak földet, és ott fognak letelepedni.

A kiadóhivatal üzenete.

D. S. urnak Czegléd. „Im' a válaszom!” című „beküldetett”-je későn érkezett, de különben is oly terjedelmes, hogy arra gondolni sem lehetett, hogy még a jelen számban megjelenjen.

Figyelmeztetés.

Tekintettel arra, hogy a hitközségünk tagjai részére való **husvéth-kenyér (maczoth)** szolgáltatásának joga a fennálló magas miniszteri rendeletek értelmében **kizárólag az alulírt hitközségnek van fentartva**, indittatva érezzük magunkat arra figyelmeztetni a t. hitközségi tagokat, hogy maczoth-szükségletüket **csakis hitközségünk maczoth-sütőitől** szerezzék be, minthogy a husvéti kenyérnek **ugy a vidékről leendő behozatalát, mint a budai részekből, Kőbányáról és a kül-**

városokból való beszállítását, valamint a netalán megkísérelt **csempészetet**, avagy **ügynökök** általi illetéktelen elárúsítást szigoruan ellenőrizni és **hatósági elkobzás** által megakadályozni fogjuk.

Budapest, 1890. február havában.

**A pesti izr. hitközség
előljárósága.**

53 szám
1890.

Pályázat.

A **szentesi** izraelita hitközségnél egy **rabbi**-állás rendszeresített, melyre a pályázat ezennel megnyitattik, illetve a 261/888 sz. a. közzétett pályázat megnyitattik.

Az illető pályázónak magyar honpolgárnak kell lennie; magyar szónoklatot tökéletesen előadni tudnia kell, anyakönyvek vezetésére, rabbi teendők végzésére, hitoktatásra a törvényes minősítéssel való jogosultsággal és a törvény követelte egyéb qualificatiókkal birnia kell.

A budapesti rabbi szemináriumot végzett, vagy bölcsészeti-tudori oklevéllel bíró pályázónak elsőbbség adatik.

Ezen állás díjaztatik **1200** frt évi fizetéssel, évi 200 frt lakbér-illetményvel és az anyakönyvi kerület által szabályozott és egyéb szokásos díjakkal, a lakás azonban esetleg természetben adatik.

Próbaszónoklatra csakis az elsőbbség által meghívottak bocsáttatnak; a meghívandók kötelesek magyar próbaszónoklatot tartani, az utazási költségek azonban csakis a megválasztott rabbinak térítettnek meg.

Felhivatnak ennél fogva mindazok, a kik ezen állást elérni kívánják, hogy teljesen felszerelt pályázati kérvényeket **bezárólag 1890 évi márczius 31-ig** aláírott elnökséghez nyujtsák be; megjegyztetvén, hogy azoknak, kik a 261/888 sz. a. közzétett hirdetmény folytán ez állásra pályáztukat beadták, valamint azoknak, kik ez idő óta a szentesi hitközség nevében próbaszónoklat tartására felhivatván, azt megtartották, újra pályázniok nem szükséges mert azok már is pályázóknak tekintetnek.

Szentesen 1890 évi Márczius hó 5-én.

A szentesi izraelita hitközség nevében:

Kovács Ede

hitk. jegyző.

Dr. Ecseri Lajos

hitk. elnök.

Izraelita anyahitközség Miskolcz.

Pályázat.

A **miskolczi** izr. anyahitközségnél a **2000 frt** évi fizetéssel javadalmazott **hitszónoki** állomás betöltendő.

Ezen állomásra csak bölcsészettudori oklevéllel bíró magyar honpolgárok pályáznak, kik a zsidó hittudományokban és irodalomban tökéletesen jártasak, a magyar nyelvet oly tökélyvel bírják, hogy azon hitszónoklatot, a középiskolai tanulóknak hittani előadást tartani képesek.

A pályázati kérvények kellően felszerelve **f. évi április hó végéig** alulírt elnökséghez bérmentve küldendők.

Próba szónoklat tartására csak a meghívottak bocsáttatnak. Az utiköltségek csak a megválasztottnak fognak megtéríteni.

Kelt Miskolczon, az izr. anyahitközségi előljároság 1890. évi február hó 27-én tartott üléséből.

Az izr. anyahitközség elnöksége.

MAGYAR JELZÁLOG-HITELBANK.

Hirdetmény.

A Magyar Jelzalog-Hitelbank t. cz. részvényesei az **1890. márczius hó 27. napján déli 12 órakor** a bank helyiségeiben (V. Erzsébettér 9. sz. a.) tartandó

XXI. rendes közgyűlésre ezennel tisztelettel meghívattak.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság és felügyelőbizottság évi jelentése.
2. Az 1889. évi mérleg előterjesztése és a fölmentvény megadása.
3. Határozathozatal a tiszta nyereség hovatartása iránt.
4. A felügyelőbizottság megválasztása.

A részvények lehetők:

Budapest: a bank főpénztáránál (V. Erzsébettér 9. sz. a.) és a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbanknál.

Bécsben: az Unió-Banknál.

Párisban: a Société de Dépôts et de Comptes Courants című banknál.

Az igazgatóság.

Alapszabályok kivonata:

20. §. 10 teljesen befizetett részvény vagy részvényjegy tulajdona egy szavazatra jogosít.

21. §. Részvényesek, kik szavazó jogukkal élni akarnak, kötelesek a közgyűlés összeülte előtt legalább 8 nappal részvényeiket térítvény mellett letéteményezni.

A letéteményezés a bank pénztáránál, vagy, más a hírlapokban kijelölt helyeken eszközölendő.

22. §. A szavazó jog személyesen vagy meghatalmazott által gyakorolható. Meghatalmazás csak részvényesnek adható.

Testületek, intézetek és kereskedelmi cégek, továbbá nők és kiskorúak a közgyűlésen törvényes képviselőjük által vehetnek részt, ha azok különben részvényesek nem volnának is.

Azoknak, kik szavazójogukat igazolták, a részvények és az utánok járó szavazatok számának megjelölésével ellátott igazoló jegyek adatnak ki.

A részvények a részvényes által sajátkezűleg aláírandó jegyzékbe, számszerű sorrendben és pedig a Magyar Jelzalog Hitelbanknál 1, minden egyéb helyen 2 példányon bejegyzendők.

A letevő a letett részvényekről térítvényt nyer és a részvények annak idején, a közgyűlés megtartása után, csakis ezen térítvény visszaadása mellett fognak neki kiszolgáltatni.

Az 1889. évi mérleg és jelentés 1890. márczius hó 19-től kezdve a t. cz. részvényesek rendelkezésére áll.

A „Magyar Leszámitoló és pénzváltóbank“

XX. rendes közgyűlését

1890. márczius 25-én

(Eötvöster 1. szám alatt) tartja meg, melyre a részvényes urakat tisztelettel meghívja.

Az igazgatóság.

Asztalos- és kárpitos-munkákat

berendezésekhez

saját műhelyben elkészítve, szállit:

STEINBACH SÁNDOR

asztalos és kárpitos

teljes lakberendezési telepe: BUDAPESTEN, FERENCZ-JÓZSEF-TÉR 6. SZÁM

a lánczoddal és a főkapitánysággal szemközt.

Nagyobb mérvű berendezéseknél jelentékeny árengedmény

== Asztalos- és kárpitos-butor több száz szobára mindig készletben van. ==

Fényezett és mázolt irodai butorok.

Kohn Arnold

gazdag sirkőraktárát

(Váczi körút 14, szemben az Andrássyut torkolatával)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkőállítás szomorú kötelességét kell teljesíteniök.

Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért kezdek a cég jó hírve.

== Szombaton és ünneppnapon zárva. ==